Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 18ης Δεκεμβρίου 2025*

«Προδικαστική παραπομπή – Διανοητική ιδιοκτησία – Δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικά δικαιώματα – Οδηγία 2001/29/ΕΚ – Άρθρα 2 έως 4 και 8 – Οδηγία 2004/48/ΕΚ – Άρθρα 1 έως 3 – Οδηγία 2006/115/ΕΚ – Οδηγία 2006/116/ΕΚ – Άρθρα 1, 2 και 9 – Άρθρα 17 και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Μέσα έννομης προστασίας – Δικαίωμα πραγματικής προσφυγής – Εθνική ρύθμιση που εξαρτά το παραδεκτό αγωγής λόγω προσβολής του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί κινηματογραφικού έργου, την οποία ασκεί ένας από τους συνδικαιούχους του δικαιώματος αυτού, από την προσεπίκληση όλων των συνδικαιούχων»

Στην υπόθεση C-182/24,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το tribunal judiciaire de Paris (πρωτοδικείο Παρισίων, Γαλλία) με απόφαση της 8ης Φεβρουαρίου 2024, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 5 Μαρτίου 2024, στο πλαίσιο της δίκης

RB, ως διάδοχος του Claude Chabrol,

AD, εκπροσωπούμενος από τη δικαστική συμπαραστάτριά του, NM, ως διάδοχος του Claude Chabrol,

DR, ως διάδοχος του Claude Chabrol,

ZB, ως διάδοχος του Claude Chabrol,

VQ, ως διάδοχος του Claude Chabrol,

RZ, ως διάδοχος του Paul Gégauff,

DQ, ως διάδοχος του Paul Gégauff,

FI, ως διάδοχος του Paul Gégauff,

LF, ως διάδοχος του Paul Gégauff

κατά

Société des auteurs et compositeurs dramatiques (SACD),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

Radio Days SARL,

Brinter Company Ltd,

BS,

MW,

Artedis SA,

Panoceanic Films SA,

παρισταμένων των:

Société des auteurs, compositeurs et éditeurs de musique (SACEM),

HU, ως διαδόχου του Pierre Jansen,

YG, ως διαδόχου του Ellery Queen,

VH, ως διαδόχου του Ellery Queen,

IA,

ID, ως διαδόχου του Jean Patrick Manchette,

Κληρονομίας Daniel Boulanger, ως διαδόχου του Daniel Boulanger,

HK, ως διαδόχου του Claude Brulé,

QY, ως διαδόχου του Claude Brulé,

WY, ως διαδόχου του Claude Brulé,

KE, ως διαδόχου του Claude Brulé,

NA, ως διαδόχου του Claude Brulé,

IY, ως διαδόχου του Claude Brulé,

Κληρονομίας Nicholas Blake, ως διαδόχου του Nicholas Blake,

Κληρονομίας Edward Atiyah, ως διαδόχου του Edward Atiyah,

Κληρονομίας Ellery Queen, ως διαδόχου του Ellery Queen,

Κληρονομίας Richard Neely, ως διαδόχου του Richard Neely,

Κληρονομίας Patricia Highsmith,

Κληρονομίας Charlotte Armstrong, ως διαδόχου της Charlotte Armstrong,

WI, ως διαδόχου του Claude Rank,

QT, ως διαδόχου του Hubert Monteilhet

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους F. Biltgen, πρόεδρο τμήματος, T. von Danwitz, Αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, ασκούντα καθήκοντα δικαστή του πρώτου τμήματος, I. Ziemele (εισηγήτρια), A. Kumin και S. Gervasoni, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Campos Sánchez-Bordona

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– ο RB, ως διάδοχος του Claude Chabrol, εκπροσωπούμενος από τον J. Aittouares, avocat,

– ο AD, εκπροσωπούμενος από τη δικαστική συμπαραστάτριά του, NM, ως διάδοχος του Claude Chabrol, οι DR, ZB και VQ, ως διάδοχοι του Claude Chabrol, και οι RZ, DQ, FI και LF, ως διάδοχοι του Paul Gégauff, εκπροσωπούμενοι από την L. Klein, avocat,

– οι Radio Days SARL, Brinter Company Ltd, BS, MW, Artedis SA και Panoceanic Films SA, εκπροσωπούμενοι από τον P. Spinosi, avocat,

– η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Fodda και την E. Timmermans,

– η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον A. Posch, την J. Schmoll και τον G. Kunnert,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις C. Auvret και J. Samnadda,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Απριλίου 2025,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 2 έως 4 και 8 της οδηγίας 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕ 2001, L 167, σ. 10), των άρθρων 1 έως 3 της οδηγίας 2004/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (ΕΕ 2004, L 157, σ. 45, και διορθωτικό ΕΕ 2004, L 195, σ. 16), της οδηγίας 2006/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και

του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας (ΕΕ 2006, L 376, σ. 28), των άρθρων 1, 2 και 9 της οδηγίας 2006/116/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, για τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενικών δικαιωμάτων (ΕΕ 2006, L 372, σ. 12), και των άρθρων 17 και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, εννέα φυσικών προσώπων, υπό την ιδιότητά τους ως διαδόχων του Claude Chabrol, σκηνοθέτη ο οποίος απεβίωσε το 2010, και του Paul Gégauff, σεναριογράφου και συγγραφέα διαλόγων ο οποίος απεβίωσε το 1983, και, αφετέρου, της Société des auteurs et compositeurs dramatiques (SACD), της Radio Days SARL, της Brinter Company Ltd (στο εξής: Brinter), του BS, της MW, της Artedis SA και της Panoceanic Films SA, με αντικείμενο την εκμετάλλευση δεκατεσσάρων ταινιών που είχε σκηνοθετήσει ο C. Chabrol, στις πέντε εκ των οποίων είχε συνεργαστεί ο P. Gégauff ως συγγραφέας διαλόγων.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2001/29

3 Η αιτιολογική σκέψη 4 της οδηγίας 2001/29 διαλαμβάνει τα εξής:

«Η εναρμόνιση του νομικού πλαισίου περί δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων, αυξάνοντας την ασφάλεια του δικαίου και διασφαλίζοντας ταυτόχρονα ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας, θα ενθαρρύνει τη διενέργεια σημαντικών επενδύσεων στη δημιουργικότητα και την καινοτομία, συμπεριλαμβανομένης της υποδομής των δικτύων, και θα οδηγήσει με τη σειρά της στην ανάπτυξη και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, όσον αφορά τόσο τη διάθεση του περιεχομένου των έργων και την πληροφορική, όσο και γενικότερα ένα ευρύ φάσμα βιομηχανικών και πολιτιστικών κλάδων[. Α]υτό θα συμβάλει στη διατήρηση θέσεων απασχόλησης και στη δημιουργία νέων.»

4 Κατά το άρθρο 2 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Δικαίωμα αναπαραγωγής»:

«Τα κράτη μέλη παρέχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν, την άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη αναπαραγωγή με οποιοδήποτε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει:

α) στους δημιουργούς, όσον αφορά τα έργα τους,

β) στους καλλιτέχνες ερμηνευτές ή εκτελεστές, όσον αφορά την εγγραφή σε υλικό φορέα των ερμηνειών ή εκτελέσεών τους,

γ) στους παραγωγούς φωνογραφημάτων, όσον αφορά τα φωνογραφήματά τους,

δ) στους παραγωγούς της πρώτης υλικής ενσωμάτωσης ταινιών σε φορέα, όσον αφορά το πρωτότυπο και τα αντίγραφα των ταινιών τους,

ε) στους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς, όσον αφορά την υλική ενσωμάτωση των εκπομπών τους, που μεταδίδονται ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, συμπεριλαμβανομένης της καλωδιακής ή δορυφορικής μετάδοσης.»

5 Το άρθρο 3 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Δικαίωμα παρουσίασης έργων στο κοινό και δικαίωμα διάθεσης άλλων [προστατευόμενων] αντικειμένων στο κοινό», ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη παρέχουν στους δημιουργούς το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν κάθε παρουσίαση στο κοινό των έργων τους, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, καθώς και να καθιστούν προσιτά τα έργα τους στο κοινό κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση σε αυτά όπου και όταν επιλέγει ο ίδιος.

2. Τα κράτη μέλη παρέχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν τη διάθεση στο κοινό, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση σε αυτά όπου και όταν επιλέγει ο ίδιος:

α) στους καλλιτέχνες ερμηνευτές ή εκτελεστές, όσον αφορά την εγγραφή σε υλικό φορέα των ερμηνειών ή εκτελέσεών τους,

β) στους παραγωγούς φωνογραφημάτων, όσον αφορά τα φωνογραφήματά τους,

γ) στους παραγωγούς της πρώτης υλικής ενσωμάτωσης ταινιών, όσον αφορά το πρωτότυπο και τα αντίγραφα των ταινιών τους,

δ) στους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς, όσον αφορά την υλική ενσωμάτωση των εκπομπών τους, που μεταδίδονται ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, συμπεριλαμβανομένης της καλωδιακής ή δορυφορικής αναμετάδοσης.

3. Τα δικαιώματα που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 δεν αναλώνονται με οιαδήποτε πράξη παρουσίασης ή διάθεσης στο κοινό, με την έννοια του παρόντος άρθρου.»

6 Το άρθρο 4 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Δικαίωμα διανομής», προβλέπει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη παρέχουν στους δημιουργούς, όσον αφορά το πρωτότυπο ή αντίγραφο των έργων τους, το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν τη διανομή τους στο κοινό με οποιαδήποτε μορφή μέσω πώλησης ή άλλως.

2. Το δικαίωμα διανομής του πρωτοτύπου ή των αντιγράφων ενός έργου εντός της Κοινότητας αναλώνεται μόνο εάν η πρώτη πώληση ή η κατ' άλλον τρόπο πρώτη μεταβίβαση της κυριότητας του έργου αυτού εντός της Κοινότητας πραγματοποιείται από το δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του.»

7 Το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/29, το οποίο επιγράφεται «Κυρώσεις και μέσα έννομης προστασίας», ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη προβλέπουν κατάλληλες κυρώσεις και μέσα έννομης προστασίας έναντι της προσβολής των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που αναφέρονται στην παρούσα οδηγία και

λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την εξασφάλιση της εφαρμογής τους. Οι κυρώσεις είναι αποτελεσματικές, ανάλογες και αποτρεπτικές.

2. Κάθε κράτος μέλος μεριμνά ώστε οι δικαιούχοι των οποίων τα συμφέροντα θίγονται από προσβολές τελεσθείσες στο έδαφός του να μπορούν να ασκούν αγωγή αποζημίωσης ή/και να ζητούν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων και, κατά περίπτωση, την κατάσχεση του σχετικού υλικού καθώς και των συσκευών, προϊόντων ή συστατικών στοιχείων που αναφέρονται στο άρθρο 6 παράγραφος 2.

3. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι δικαιούχοι να μπορούν να ζητούν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων κατά των διαμεσολαβητών οι υπηρεσίες των οποίων χρησιμοποιούνται από τρίτο για την προσβολή δικαιώματος του δημιουργού ή συγγενικού δικαιώματος.»

Η οδηγία 2004/48

8 Οι αιτιολογικές σκέψεις 10 και 13 της οδηγίας 2004/48 έχουν ως εξής:

«(10) Στόχος της παρούσας οδηγίας είναι η προσέγγιση των νομοθετικών συστημάτων [των κρατών μελών σχετικά με το ουσιαστικό δίκαιο διανοητικής ιδιοκτησίας] προκειμένου να διασφαλιστεί υψηλό, ισοδύναμο και ομοιογενές επίπεδο προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας στην εσωτερική αγορά.

[…]

(13) Είναι σκόπιμο να ορισθεί το πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας με τον ευρύτερο δυνατό τρόπο, ούτως ώστε να συμπεριλάβει το σύνολο των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που καλύπτονται από τις σχετικές κοινοτικές διατάξεις και/ή από την εθνική νομοθεσία του συγκεκριμένου κράτους μέλους. Ωστόσο, η εν λόγω απαίτηση δεν επηρεάζει τη δυνατότητα των κρατών μελών που το επιθυμούν να επεκτείνουν, για εσωτερικούς σκοπούς, την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας οδηγίας σε πράξεις αθέμιτου ανταγωνισμού, συμπεριλαμβανομένων των παρασιτικών αντιγράφων, ή σε παρόμοιες δραστηριότητες.»

9 Το άρθρο 1 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Αντικείμενο», προβλέπει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία αφορά τα μέτρα, τις διαδικασίες και τα μέτρα αποκατάστασης που είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της επιβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ο όρος “δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας” εμπεριέχει τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας.»

10 Το άρθρο 2 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Πεδίο εφαρμογής», ορίζει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη των μέσων που προβλέπονται ή ενδέχεται να προβλεφθούν με την κοινοτική ή την εθνική νομοθεσία, καθόσον τα εν λόγω μέσα μπορεί να είναι ευνοϊκότερα για τους δικαιούχους, τα μέτρα, οι διαδικασίες και τα μέτρα αποκατάστασης που προβλέπονται από την παρούσα οδηγία εφαρμόζονται, σύμφωνα με το άρθρο 3, σε οποιαδήποτε προσβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας όπως προβλέπεται από την κοινοτική νομοθεσία ή/και την εθνική νομοθεσία του οικείου κράτους μέλους.

2. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει τις ειδικές διατάξεις για την επιβολή των δικαιωμάτων και τις εξαιρέσεις που προβλέπει η κοινοτική νομοθεσία για το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά προς αυτό δικαιώματα, ιδίως δε την οδηγία 91/250/ΕΟΚ [του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 1991, για τη νομική προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών (ΕΕ 1991, L 122, σ. 42)], και ιδίως το άρθρο της 7 ή την οδηγία [2001/29], και ιδίως τα άρθρα της 2 έως 6 και 8.

3. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει:

α) τις κοινοτικές διατάξεις που διέπουν το ουσιαστικό δίκαιο διανοητικής ιδιοκτησίας, την οδηγία 95/46/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (ΕΕ 1995, L 281, σ. 31)], την οδηγία 1999/93/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 1999, σχετικά με τη θέσπιση ενός κοινοτικού πλαισίου για τις ηλεκτρονικές υπογραφές (ΕΕ 2000, L 13, σ. 12),] ή την οδηγία 2000/31/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά (ΕΕ 2000, L 178, σ. 1),] εν γένει, και ειδικότερα τις διατάξεις των άρθρων 12 έως 15 της οδηγίας 2001/31/ΕΚ·

β) τις υποχρεώσεις που υπέχουν τα κράτη μέλη από διεθνείς συμβάσεις, και ιδίως από τη συμφωνία [για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου που περιλαμβάνεται στο παράρτημα 1Γ της Συμφωνίας για την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), η οποία υπεγράφη στις 15 Απριλίου 1994 στο Μαρακές και εγκρίθηκε με την απόφαση 94/800/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1994, σχετικά με την εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σύναψη των συμφωνιών που απέρρευσαν από τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης (1986-1994), καθ' όσον αφορά τα θέματα που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές της (ΕΕ 1994, L 336, σ. 1)], συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων που αφορούν ποινικές διαδικασίες και ποινές·

γ) οποιεσδήποτε εθνικές διατάξεις ισχύουν στα κράτη μέλη και αφορούν ποινικές διαδικασίες ή κυρώσεις λόγω προσβολής δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.»

11 Κατά το άρθρο 3 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Γενική υποχρέωση»:

«1. Τα κράτη μέλη προβλέπουν τα μέτρα, τις διαδικασίες και τα μέτρα αποκατάστασης που απαιτούνται για τη διασφάλιση της επιβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που ρυθμίζονται με την παρούσα οδηγία. Τα εν λόγω μέτρα, οι διαδικασίες και τα μέτρα αποκατάστασης πρέπει να είναι θεμιτά και δίκαια, να μην είναι περίπλοκα και δαπανηρά άνευ λόγου και να μην προβλέπουν παράλογες προθεσμίες ούτε να συνεπάγονται αδικαιολόγητες καθυστερήσεις.

2. Τα εν λόγω μέτρα, διαδικασίες και μέτρα αποκατάστασης πρέπει επίσης να είναι αποτελεσματικά, αναλογικά και αποτρεπτικά και να εφαρμόζονται κατά τρόπον ώστε να αποτρέπεται η δημιουργία εμποδίων στο νόμιμο εμπόριο και να προβλέπονται εγγυήσεις κατά της κατάχρησής τους.»

12 Το άρθρο 4 της οδηγίας 2004/48, το οποίο επιγράφεται «Πρόσωπα που νομιμοποιούνται να ζητούν την εφαρμογή των μέτρων, διαδικασιών και μέτρων αποκατάστασης», προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν ως πρόσωπα που έχουν δικαίωμα να ζητούν την εφαρμογή των μέτρων, διαδικασιών και μέτρων αποκατάστασης του παρόντος κεφαλαίου:

α) τους δικαιούχους δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, σύμφωνα με τις διατάξεις της εφαρμοστέας νομοθεσίας·

β) κάθε άλλο πρόσωπο που έχει εξουσιοδοτηθεί να χρησιμοποιεί τα εν λόγω δικαιώματα, ιδίως οι κάτοχοι άδειας εκμετάλλευσης, εφόσον το επιτρέπουν οι διατάξεις της εφαρμοστέας νομοθεσίας και σύμφωνα με αυτές·

γ) τους οργανισμούς [συλλογικής διαχείρισης] δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στους οποίους αναγνωρίζεται [προσηκόντως] το δικαίωμα να εκπροσωπούν δικαιούχους δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, εφόσον το επιτρέπουν οι διατάξεις της εφαρμοστέας νομοθεσίας και σύμφωνα με αυτές·

δ) τους οργανισμούς προάσπισης επαγγελματικών συμφερόντων στους οποίους αναγνωρίζεται [προσηκόντως] το δικαίωμα να εκπροσωπούν τους δικαιούχους δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, εφόσον το επιτρέπουν οι διατάξεις της εφαρμοστέας νομοθεσίας και σύμφωνα με αυτές.»

Η οδηγία 2006/115

13 Η οδηγία 2006/115 αφορά το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας.

Η οδηγία 2006/116

14 Η αιτιολογική σκέψη 11 της οδηγίας 2006/116 διαλαμβάνει τα εξής:

«Το επίπεδο προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων πρέπει να είναι υψηλό, δεδομένου ότι τα εν λόγω δικαιώματα αποτελούν τη βάση της πνευματικής δημιουργίας. Η προστασία τους εξασφαλίζει τη διατήρηση και την ανάπτυξη της δημιουργικότητας προς το συμφέρον των δημιουργών, της παραγωγής πολιτιστικών αγαθών, των καταναλωτών και ολόκληρου του κοινωνικού συνόλου».

15 Κατά το άρθρο 1 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Διάρκεια των δικαιωμάτων του δημιουργού»:

«1. Τα δικαιώματα ενός δημιουργού λογοτεχνικού ή καλλιτεχνικού έργου κατά την έννοια του άρθρου 2 της Σύμβασης της Βέρνης [για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων, η οποία υπεγράφη στη Βέρνη στις 9 Σεπτεμβρίου 1886 (Πράξη των Παρισίων της 24ης Ιουλίου 1971), όπως τροποποιήθηκε στις 28 Ιουλίου 1979,] προστατεύονται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του δημιουργού και εβδομήντα έτη μετά το θάνατό του, ανεξάρτητα από την ημερομηνία κατά την οποία το έργο κατέστη νομίμως προσιτό στο κοινό.

2. Σε περίπτωση έργου κοινής δημιουργίας, η διάρκεια που αναφέρεται στην παράγραφο 1 υπολογίζεται από το θάνατο του τελευταίου επιζώντος δημιουργού.

[…]

4. Όταν σε κράτος μέλος προβλέπονται ιδιαίτερες διατάξεις σχετικά με το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας όσον αφορά τα συλλογικά έργα ή για τον ορισμό νομικού προσώπου ως δικαιούχου, η διάρκεια προστασίας υπολογίζεται σύμφωνα με την παράγραφο 3, εκτός εάν είναι εξακριβωμένη η ταυτότητα των φυσικών προσώπων που δημιούργησαν το έργο στις μορφές του έργου που κατέστησαν προσιτές στο κοινό. Η παρούσα παράγραφος ισχύει με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων των συγγραφέων με εξακριβωμένη ταυτότητα, των οποίων οι προσδιορισμένες συμβολές περιλαμβάνονται στα έργα αυτά στις εν λόγω συμβολές, εφαρμόζεται η παράγραφος 1 ή η παράγραφος 2.

[…]»

16 Το άρθρο 2 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Κινηματογραφικά ή οπτικοακουστικά έργα», ορίζει τα εξής:

«1. Ο κύριος σκηνοθέτης ενός κινηματογραφικού ή οπτικοακουστικού έργου θεωρείται ως δημιουργός του ή ένας από τους δημιουργούς του. Τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να ορίσουν και άλλους συνδημιουργούς.

2. Η διάρκεια προστασίας ενός κινηματογραφικού ή οπτικοακουστικού έργου λήγει εβδομήντα έτη μετά το θάνατο του τελευταίου επιζώντος μεταξύ των ακόλουθων προσώπων, είτε τα πρόσωπα αυτά έχουν ορισθεί συνδημιουργοί είτε όχι: του κύριου σκηνοθέτη, του σεναριογράφου, του συγγραφέα των διαλόγων και του συνθέτη της μουσικής που γράφτηκε ειδικά για να χρησιμοποιηθεί στο κινηματογραφικό ή οπτικοακουστικό έργο.»

17 Κατά το άρθρο 9 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Ηθικό δικαίωμα»:

«Η παρούσα οδηγία δεν θίγει τις περί ηθικού δικαιώματος διατάξεις των κρατών μελών.»

Το γαλλικό δίκαιο

18 Το άρθρο L. 113-3 του code de la propriété intellectuelle (κώδικα διανοητικής ιδιοκτησίας) ορίζει τα εξής:

«Το έργο κοινής δημιουργίας ανήκει από κοινού στους συνδημιουργούς.

Οι συνδημιουργοί πρέπει να ασκούν τα δικαιώματά τους με κοινή συμφωνία.

Σε περίπτωση ελλείψεως συμφωνίας, η διαφορά επιλύεται από πολιτικό δικαστήριο.

Όταν η συμμετοχή κάθε συνδημιουργού αφορά διαφορετικά είδη, κάθε συνδημιουργός δύναται, με την επιφύλαξη αντίθετης συμφωνίας, να εκμεταλλευθεί χωριστά την προσωπική του συμβολή, χωρίς σε καμία περίπτωση να θίγεται η εκμετάλλευση του κοινού έργου.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

19 Στο διάστημα από το 1967 έως το 1974 ο C. Chabrol σκηνοθέτησε δεκατέσσερις ταινίες (στο εξής: επίμαχες ταινίες). Ο P. Gégauff συνεργάστηκε σε πέντε εξ αυτών ως συγγραφέας διαλόγων, σεναριογράφος ή συγγραφέας της κινηματογραφικής προσαρμογής.

20 Το επίμαχο κινηματογραφικό υλικό ανήκε στον παραγωγό των εν λόγω ταινιών, ήτοι στην SA Les Films La Boétie, η οποία, μετά τη θέση της υπό εκκαθάριση, το παραχώρησε, με σύμβαση της 25ης Μαρτίου 1982, στην εταιρία αγγλικού δικαίου Brinter C.

21 Με εντολή πώλησης της 1ης Ιανουαρίου 1990, η Brinter εξουσιοδότησε την Artedis, διαχειρίστρια της οποίας εμφανιζόταν η MW, να υπογράφει απευθείας συμβάσεις πώλησης με τους αγοραστές και να εισπράττει το τίμημα για χρονικό διάστημα δώδεκα μηνών, με δυνατότητα παράτασης μέσω σιωπηρής ανανέωσης.

22 Με σύμβαση της 8ης Ιουνίου 1990, ο C. Chabrol παραχώρησε στην Brinter το δικαίωμα «εκμετάλλευσης» ορισμένων εκ των επίμαχων ταινιών για χρονικό διάστημα 30 ετών. Ως διαχειριστής της εταιρίας αυτής εμφανιζόταν ο BS.

23 Τα δικαιώματα εκμετάλλευσης του P. Gégauff επί των πέντε ταινιών στις οποίες είχε συνεργαστεί παραχωρήθηκαν επίσης από τέσσερις κληρονόμους του στην Brinter με σύμβαση της 8ης Ιουνίου 1990.

24 Με σύμβαση της 18ης Φεβρουαρίου 2012, η Brinter παραχώρησε στην Panoceanic Films το δικαίωμα εκμετάλλευσης πέντε εκ των ταινιών αυτών.

25 Στις 11 Ιουλίου 2019 πέντε κληρονόμοι του C. Chabrol και τέσσερις κληρονόμοι του P. Gégauff άσκησαν αγωγή κατά της Radio Days, της Brinter, του BS, της MW, της Artedis και της Panoceanic Films, λόγω αθέτησης συμβατικών υποχρεώσεων και προσβολής δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας που αφορούσαν τις επίμαχες ταινίες. Οι εν λόγω κληρονόμοι, οι οποίοι είναι οι ενάγοντες της κύριας δίκης, βάλλουν κατ' ουσίαν κατά της ανύπαρκτης ή ανεπαρκούς εκμετάλλευσης των ταινιών αυτών και ζητούν την καταβολή αποζημίωσης για τη ζημία που υπέστησαν λόγω της αθέτησης συμβατικών υποχρεώσεων.

26 Στις 27 Ιανουαρίου 2020 οι εναγόμενοι της κύριας δίκης προέβαλαν, βάσει της νομολογίας σχετικά με το άρθρο L. 113-3, δεύτερο εδάφιο, του code de la propriété intellectuelle (κώδικα διανοητικής ιδιοκτησίας), ένσταση απαραδέκτου λόγω της μη προσεπίκλησης 19 συνδημιουργών των εν λόγω ταινιών.

27 Προκειμένου να θεραπεύσουν το ελάττωμα των αγωγών, οι ενάγοντες προσεπικάλεσαν με δικόγραφα της 5ης Μαΐου και της 12ης Ιουνίου 2020 επτά φυσικά πρόσωπα τα οποία, κατά την εκτίμησή τους, ήταν «συνδημιουργοί» ή «διάδοχοι των αποβιωσάντων συνδημιουργών», οκτώ «κληρονομίες» συνδημιουργών ως προς τις οποίες δεν ήταν σε θέση να προσδιορίσουν ποια φυσικά πρόσωπα είχαν την ιδιότητα του κληρονόμου και δύο εταιρίες συλλογικής διαχείρισης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, ήτοι τη Société des auteurs et compositeurs dramatiques (SACD) και τη Société des auteurs, compositeurs et éditeurs de musique (SACEM).

28 Με διάταξη της 9ης Φεβρουαρίου 2023, το tribunal judiciaire de Paris (πρωτοδικείο Παρισίων, Γαλλία), ήτοι το αιτούν δικαστήριο, διέταξε κατ' ουσίαν τους εναγομένους της κύριας δίκης να παράσχουν τα στοιχεία ταυτοποίησης των συνδημιουργών των επίμαχων ταινιών και των διαδόχων τους.

29 Οι ενάγοντες της κύριας δίκης, μολονότι είχαν στη διάθεσή τους τα εν λόγω στοιχεία, δεν κατόρθωσαν να εντοπίσουν και να προσδιορίσουν όλους τους συνδημιουργούς των επίμαχων ταινιών και τους διαδόχους τους λόγω του αριθμού των οικείων ταινιών, της παλαιότητάς τους, του ευρέος φάσματος εμπλεκομένων και του θανάτου ορισμένων εκ των συνδημιουργών, οι κληρονόμοι των οποίων δεν είναι γνωστοί ή δεν διαμένουν στη Γαλλία.

30 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, από τις 27 Ιανουαρίου 2020, η εκδίκαση της υπόθεσης της κύριας δίκης δεν μπορεί να προχωρήσει, λόγω αδυναμίας προσδιορισμού των πλειόνων διαδοχικών κληρονόμων των συνδημιουργών των επίμαχων ταινιών. Υπογραμμίζει ότι οι ενάγοντες της κύριας δίκης κατέβαλαν σημαντικές προσπάθειες για τον προσδιορισμό των συνδημιουργών ή των διαδόχων τους, χωρίς να καταστεί δυνατή η νομότυπη προσεπίκλησή τους, όπως επιτάσσει η εθνική νομολογία σχετικά με το άρθρο L. 113-3 του κώδικα διανοητικής ιδιοκτησίας.

31 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, πρώτον, ότι η οδηγία 2001/29 απαιτεί, αφενός, τα κράτη μέλη να προβλέπουν κατάλληλες κυρώσεις και μέσα έννομης προστασίας και, αφετέρου, οι κυρώσεις αυτές να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές.

32 Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει, δεύτερον, ότι τα μέτρα, οι διαδικασίες και τα μέτρα αποκατάστασης που προβλέπει η οδηγία 2004/48 εφαρμόζονται με την επιφύλαξη των μέσων που προβλέπονται από την εθνική νομοθεσία «καθόσον τα εν λόγω μέσα μπορεί να είναι ευνοϊκότερα για τους δικαιούχους» και υπό την προϋπόθεση να μην είναι «περίπλοκα και δαπανηρά άνευ λόγου» και να μην προβλέπουν «παράλογες προθεσμίες» ούτε να συνεπάγονται «αδικαιολόγητες καθυστερήσεις».

33 Εν πάση περιπτώσει, το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι το άρθρο 1 της οδηγίας 2006/116 προστατεύει για 70 έτη μετά τον θάνατο του δημιουργού το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, που μεταβιβάζεται στους διαδόχους, και ότι η προστασία αυτή παρατείνεται στην περίπτωση των συλλογικών έργων, δεδομένου ότι υπολογίζεται από την ημερομηνία θανάτου του τελευταίου επιζώντος δημιουργού του οικείου έργου. Τούτο συμβαίνει, μεταξύ άλλων, στην περίπτωση κινηματογραφικού ή οπτικοακουστικού έργου, κατά την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας 2006/116.

34 Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι ο Χάρτης κατοχυρώνει το δικαίωμα των εναγόντων της κύριας δίκης σε αποτελεσματική ένδικη προστασία. Κατά την κρίση του, εάν οι τελευταίοι αδυνατούν να προσεπικαλέσουν το σύνολο των διαδόχων των συνδημιουργών των επίμαχων ταινιών, στερούνται, στην πραγματικότητα, τη δυνατότητα πρόσβασης σε πολιτικό δικαστή που θα μπορούσε να αποφανθεί επί της ουσίας των αξιώσεών τους.

35 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι το κρίσιμο εν προκειμένω ζήτημα δεν είναι η αμφισβήτηση κεκτημένων δικαιωμάτων, ως προς τα οποία ερίζουν οι διάδικοι και τα οποία άπτονται της ουσίας της διαφοράς, αλλά, κατά το στάδιο του παραδεκτού, η ίδια η δυνατότητα επίκλησης των δικαιωμάτων αυτών μέσω ενδίκου βοηθήματος. Κατά το αιτούν δικαστήριο, η

άσκηση εν προκειμένω του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας των εναγόντων της κύριας δίκης φαίνεται να εξαρτάται από την ικανότητά τους να προσδιορίσουν όλους τους συνδικαιούχους των εν λόγω δικαιωμάτων.

36 Υπό τις συνθήκες αυτές, το tribunal judiciaire de Paris (πρωτοδικείο Παρισίων) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν τα άρθρα [2 έως 4] και 8 της οδηγίας [2001/29], τα άρθρα 1 έως 3 της οδηγίας [2004/48], και τα άρθρα 1, 2 και 9 της οδηγίας [2006/116], καθόσον εγγυώνται, για τον δημιουργό και τον συνδημιουργό κινηματογραφικού ή οπτικοακουστικού έργου, τόσο το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την αναπαραγωγή των έργων τους και την παρουσίασή τους στο κοινό όσο και προστασία διάρκειας 70 ετών μετά τον θάνατο του τελευταίου επιζώντος εκ των συνδημιουργών, υποχρεώνοντας συγχρόνως τα κράτη μέλη να προβλέπουν αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις και κατάλληλα μέσα έννομης προστασίας κατά της προσβολής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, καθώς και μέτρα, διαδικασίες και μέτρα αποκατάστασης τα οποία να μην είναι περίπλοκα και δαπανηρά άνευ λόγου και να μην προβλέπουν παράλογες προθεσμίες ούτε να συνεπάγονται αδικαιολόγητες καθυστερήσεις, την έννοια ότι η προσεπίκληση όλων των συνδημιουργών αποτελεί προϋπόθεση του παραδεκτού της αγωγής που ασκείται από δικαιούχο λόγω προσβολής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας επί έργου κοινής δημιουργίας;

2) Έχει το δικαίωμα αποτελεσματικής ένδικης προστασίας και προσφυγής σε δικαστήριο, συνιστώσα του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, όπως διασφαλίζεται, από κοινού, από τα άρθρα [2 έως 4] και 8 της οδηγίας [2001/29], τα άρθρα 1 έως 3 της οδηγίας [2004/48], τα άρθρα 1, 2 και 9 της οδηγίας [2006/116], την οδηγία [2006/115] και τα άρθρα 17 και 47 του [Χάρτη], την έννοια ότι το παραδεκτό της αγωγής λόγω προσβολής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας μπορεί να εξαρτάται από την προσεπίκληση όλων των συνδημιουργών του έργου;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του παραδεκτού της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το μέρος που αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 2006/115

37 Πρέπει να υπομνησθεί ότι τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν αποκλειστικώς ένα δικονομικό ζήτημα που απορρέει από την ερμηνεία του άρθρου L. 113-3 του κώδικα διανοητικής ιδιοκτησίας, το οποίο ορίζει ότι οι συνδημιουργοί ενός έργου κοινής δημιουργίας πρέπει να ασκούν τα δικαιώματά τους με κοινή συμφωνία. Κατά τη νομολογία του Cour de cassation (Ανώτατου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, Γαλλία) από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι ο συνδημιουργός έργου κοινής δημιουργίας, όπως οι επίμαχες ταινίες, ο οποίος ασκεί αγωγή για την προστασία των περιουσιακών δικαιωμάτων του οφείλει, επί ποινή απαραδέκτου, να προσεπικαλέσει το σύνολο των συνδημιουργών του οικείου έργου, εφόσον η συνεισφορά του δεν μπορεί να διαχωριστεί από τη συνεισφορά των συνδημιουργών. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν το δίκαιο της Ένωσης, ορισμένες διατάξεις του οποίου μνημονεύονται στα προδικαστικά ερωτήματα, μεταξύ αυτών και η οδηγία 2006/115, αντιτίθεται σε μια τέτοια απαίτηση.

38 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η διαδικασία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ αποτελεί μέσο συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων χάρη στην οποία το μεν παρέχει στα δε τα στοιχεία ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης που είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς επί της οποίας καλούνται να αποφανθούν (απόφαση της 27ης Απριλίου 2023, Castorama Polska και Knor, C-628/21, EU:C:2023:342, σκέψη 25 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

39 Από πάγια επίσης νομολογία προκύπτει ότι, λόγω της ανάγκης να δοθεί χρήσιμη για τον εθνικό δικαστή ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, είναι απαραίτητο να ορίσει αυτός το πραγματικό και κανονιστικό πλαίσιο όπου εντάσσονται τα προδικαστικά ερωτήματα που υποβάλλει ή, τουλάχιστον, να εξηγήσει τις πραγματικές περιστάσεις στις οποίες στηρίζονται τα ερωτήματά του. Η απόφαση περί παραπομπής πρέπει επιπλέον να αναφέρει τους συγκεκριμένους λόγους που οδήγησαν τον εθνικό δικαστή να διερωτηθεί ως προς την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης και να θεωρήσει αναγκαία την υποβολή προδικαστικού ερωτήματος στο Δικαστήριο (απόφαση της 27ης Απριλίου 2023, Castorama Polska και Knor, C-628/21, EU:C:2023:342, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

40 Συναφώς, όπως προκύπτει από το άρθρο 94, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως πρέπει να περιλαμβάνει, επί ποινή απαραδέκτου, έκθεση των λόγων που οδήγησαν το αιτούν δικαστήριο να υποβάλει ερωτήματα ως προς την ερμηνεία ή το κύρος ορισμένων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, καθώς και της κατά τη γνώμη του σχέσεως μεταξύ των διατάξεων αυτών και της εφαρμοστέας στη διαφορά της κύριας δίκης εθνικής νομοθεσίας.

41 Εν προκειμένω, όμως, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δεν περιέχει καμία ένδειξη ως προς τη σημασία που ενδέχεται να έχει η οδηγία 2006/115 για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, ούτε προσδιορίζει τις διατάξεις της οδηγίας των οποίων την ερμηνεία ζητεί το αιτούν δικαστήριο.

42 Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι, όσον αφορά την οδηγία 2006/115, η απόφαση περί παραπομπής δεν πληροί το σύνολο των απαιτήσεων που μνημονεύονται στις σκέψεις 39 και 40 της παρούσας απόφασης.

43 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι απαράδεκτη κατά το μέρος που αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 2006/115.

Επί της ουσίας

44 Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου την οποία θεσπίζει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, στο Δικαστήριο απόκειται να δώσει στο εθνικό δικαστήριο χρήσιμη απάντηση που να του παρέχει τη δυνατότητα επίλυσης της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο μπορεί να αναδιατυπώσει, εφόσον είναι αναγκαίο, τα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 2021, A. S.A., C-212/20, EU:C:2021:934, σκέψη 36 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

45 Εν προκειμένω, από το σκεπτικό της αποφάσεως περί παραπομπής προκύπτει ότι τα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου αφορούν, κατ' ουσίαν, την επιρροή που ασκούν το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/29, το άρθρο 3 της οδηγίας 2004/48 και το άρθρο 1 της οδηγίας 2006/116 επί του παραδεκτού αγωγής που ασκείται από ορισμένους δικαιούχους λόγω προσβολής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας επί συλλογικού έργου. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει

ότι η απαίτηση που προβλέπεται στον κώδικα διανοητικής ιδιοκτησίας, όπως έχει ερμηνευθεί από τη νομολογία του Cour de cassation (Ανώτατου Ακυρωτικού Δικαστηρίου), κατά την οποία μια τέτοια αγωγή είναι παραδεκτή μόνον εάν ασκηθεί από το σύνολο των δικαιούχων, δεν πληρούται εν προκειμένω, δεδομένου ότι οι ενάγοντες της κύριας δίκης δεν είναι σε θέση να προσδιορίσουν τους διαδόχους ορισμένων συνδημιουργών προκειμένου να μπορέσουν να τους προσεπικαλέσουν.

46 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, με τα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/29, το άρθρο 3 της οδηγίας 2004/48 και το άρθρο 1 της οδηγίας 2006/116, σε συνδυασμό με τα άρθρα 17 και 47 του Χάρτη, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία εξαρτά το παραδεκτό αγωγής λόγω προσβολής του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί συλλογικού έργου από την προσεπίκληση όλων των συνδικαιούχων.

47 Πρώτον, το άρθρο 8, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2001/29 ορίζει ότι τα κράτη μέλη προβλέπουν κατάλληλες κυρώσεις και μέσα έννομης προστασίας έναντι της προσβολής των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που αναφέρονται στην οδηγία και λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την εξασφάλιση της εφαρμογής τους.

48 Επομένως, η διάταξη αυτή θεσπίζει απλώς την απαίτηση να προβλέπονται, μεταξύ άλλων, κατάλληλα μέσα έννομης προστασίας έναντι της προσβολής των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που αναφέρονται στην οδηγία, χωρίς να καθορίζει τις λεπτομέρειες άσκησης των ενδίκων βοηθημάτων που αποσκοπούν στη διασφάλιση της προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας σε περίπτωση συνδικαιούχων ενός τέτοιου δικαιώματος.

49 Δεύτερον, όσον αφορά την οδηγία 2004/48, το άρθρο της 3, παράγραφος 1, ορίζει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να προβλέπουν τα μέτρα, τις διαδικασίες και τα μέτρα αποκατάστασης που απαιτούνται για τη διασφάλιση της επιβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που ρυθμίζονται με την οδηγία αυτή. Τα εν λόγω μέτρα, οι διαδικασίες και τα μέτρα αποκατάστασης πρέπει να είναι θεμιτά και δίκαια, να μην είναι περίπλοκα και δαπανηρά άνευ λόγου και να μην προβλέπουν παράλογες προθεσμίες ούτε να συνεπάγονται αδικαιολόγητες καθυστερήσεις. Επιπλέον, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας, τα εν λόγω μέτρα, διαδικασίες και μέτρα αποκατάστασης πρέπει επίσης να είναι αποτελεσματικά, αναλογικά και αποτρεπτικά και να εφαρμόζονται κατά τρόπον ώστε να αποτρέπεται η δημιουργία εμποδίων στο νόμιμο εμπόριο και να προβλέπονται εγγυήσεις κατά της κατάχρησής τους.

50 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι, μολονότι το άρθρο 3 της οδηγίας 2004/48 απαιτεί τη θέσπιση, μεταξύ άλλων, αποτελεσματικών διαδικασιών για τη διασφάλιση του σεβασμού των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, διευκρινιζομένου ότι οι διαδικασίες αυτές δεν μπορούν να είναι περίπλοκες και δαπανηρές άνευ λόγου, εντούτοις, δεν περιλαμβάνει κανόνες εφαρμοστέους σε περίπτωση συνδικαιούχων ενός δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας.

51 Τρίτον, το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 2006/116 ρυθμίζει τη διάρκεια του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, προβλέποντας ότι, σε περίπτωση έργου κοινής δημιουργίας, η διάρκεια που αναφέρεται στο εν λόγω άρθρο 1, παράγραφος 1, υπολογίζεται από τον θάνατο του τελευταίου επιζώντος δημιουργού. Κατά συνέπεια, δεν αφορά τις λεπτομέρειες άσκησης ενδίκων βοηθημάτων που αποσκοπούν στη διασφάλιση της προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας σε περίπτωση συνδικαιούχων ενός τέτοιου δικαιώματος.

52 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/29, το άρθρο 3 της οδηγίας 2004/48 και το άρθρο 1 της οδηγίας 2006/116 υποχρεώνουν τα κράτη μέλη να προβλέπουν τις αναγκαίες διαδικασίες για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής προστασίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας τα οποία αφορούν οι οδηγίες αυτές, απαγορεύοντας, μεταξύ άλλων, τις διαδικασίες που είναι περίπλοκες και δαπανηρές άνευ λόγου. Αντιθέτως, κανένα από τα άρθρα αυτά δεν καθορίζει, βάσει του γράμματός του και μόνον, τις λεπτομέρειες της προστασίας αυτής σε περίπτωση συνδικαιούχων ενός δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας.

53 Εντούτοις, κατά πάγια νομολογία, για την ερμηνεία διάταξης του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος (απόφαση της 27ης Απριλίου 2023, Castorama Polska και Knor, C-628/21, EU:C:2023:342, σκέψη 36 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

54 Όσον αφορά το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/29, το άρθρο 3 της οδηγίας 2004/48 και το άρθρο 1 της οδηγίας 2006/116, επισημαίνεται ότι ούτε τα λοιπά άρθρα των οδηγιών αυτών καθορίζουν τις λεπτομέρειες άσκησης των οικείων μέσων έννομης προστασίας σε περίπτωση συνδικαιούχων ενός δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας.

55 Ειδικότερα, το άρθρο 4 της οδηγίας 2004/48, το οποίο αφορά τα πρόσωπα που νομιμοποιούνται να ζητούν την εφαρμογή μέτρων, διαδικασιών και μέτρων αποκατάστασης που προβλέπει η οδηγία, δεν περιλαμβάνει ειδικούς κανόνες σχετικά με τα μέσα έννομης προστασίας που ασκούνται από συνδικαιούχους δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

56 Όσον αφορά τους επιδιωκόμενους σκοπούς, επισημαίνεται ότι από την αιτιολογική σκέψη 4 της οδηγίας 2001/29, την αιτιολογική σκέψη 10 της οδηγίας 2004/48 και την αιτιολογική σκέψη 11 της οδηγίας 2006/116 προκύπτει ότι οι τρεις αυτές οδηγίες αποσκοπούν, μεταξύ άλλων, στην διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

57 Όσον αφορά, ειδικότερα, την οδηγία 2004/48, κατά πάγια νομολογία, οι διατάξεις της εν λόγω οδηγίας δεν έχουν ως σκοπό τη ρύθμιση όλων των ζητημάτων που άπτονται των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, αλλά μόνον εκείνων που είναι συμφυή, αφενός, με τον σεβασμό των δικαιωμάτων αυτών και, αφετέρου, με τις προσβολές των συγκεκριμένων δικαιωμάτων, επιβάλλοντας την ύπαρξη αποτελεσματικών μέσων έννομης προστασίας για την αποτροπή ή την παύση κάθε προσβολής υπάρχοντος δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας ή την αποκατάσταση των συνεπειών της προσβολής αυτής. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο νομοθέτης της Ένωσης επέλεξε να προβεί σε μια ελάχιστη εναρμόνιση όσον αφορά τον σεβασμό των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας εν γένει (πρβλ. αποφάσεις της 9ης Ιουλίου 2020, Constantin Film Verleih, C-264/19, EU:C:2020:542, σκέψη 36, και της 11ης Ιανουαρίου 2024, Mylan, C-473/22, EU:C:2024:8, σκέψη 33 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

58 Κατά συνέπεια, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, υπό την επιφύλαξη της υποχρέωσης πρόβλεψης μέσων έννομης προστασίας που δεν είναι περίπλοκα και δαπανηρά άνευ λόγου, εναπόκειται στα κράτη μέλη, δυνάμει της αρχής της δικονομικής αυτονομίας, να καθορίζουν τους δικονομικούς κανόνες άσκησης των οικείων μέσων έννομης προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της περίπτωσης συνδικαιούχων δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

59 Ως προς το τελευταίο αυτό ζήτημα, υπενθυμίζεται ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, εναπόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους, δυνάμει της αρχής της δικονομικής αυτονομίας, να θεσπίσει τους δικονομικούς κανόνες περί ενδίκων βοηθημάτων που αποσκοπούν στη διασφάλιση των δικαιωμάτων τα οποία αντλούν οι πολίτες από το δίκαιο της Ένωσης, υπό τον όρο ωστόσο ότι οι κανόνες αυτοί δεν είναι λιγότερο ευνοϊκοί από τους διέποντες παρόμοιες καταστάσεις που υπόκεινται στο εσωτερικό δίκαιο (αρχή της ισοδυναμίας) και δεν καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπέρμετρα δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει το δίκαιο της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας) [πρβλ. αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 1976, Rewe-Zentralfinanz και Rewe-Zentral, 33/76, EU:C:1976:188, σκέψη 5, της 17ης Νοεμβρίου 2022, Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, σκέψη 65, και της 30ής Απριλίου 2024, M. N. (EncroChat), C-670/22, EU:C:2024:372, σκέψη 129].

60 Επιπλέον, οι εν λόγω δικονομικοί κανόνες πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να είναι σύμφωνοι με τις απαιτήσεις που απορρέουν από τον Χάρτη και, ειδικότερα, από το άρθρο 17, σχετικά με το δικαίωμα ιδιοκτησίας, καθώς και από το άρθρο 47, το οποίο κατοχυρώνει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής.

61 Εν προκειμένω, από τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο προκύπτει ότι, δυνάμει του άρθρου L. 113-3 του κώδικα διανοητικής ιδιοκτησίας, οι συνδημιουργοί συλλογικών έργων ασκούν τα δικαιώματά τους με κοινή συμφωνία και ότι, σε περίπτωση ελλείψεως συμφωνίας, αποφαίνεται το επιλαμβανόμενο εθνικό δικαστήριο. Ωστόσο, η ερμηνεία της διάταξης αυτής από το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) συνεπάγεται το απαράδεκτο αγωγής που ασκείται από συνδημιουργό εάν δεν προσεπικληθούν όλοι οι λοιποί συνδημιουργοί ή, ενδεχομένως, οι διάδοχοί τους, ακόμη και όταν η προσεπίκληση αποδεικνύεται πολύ δυσχερής, αν όχι αδύνατη, λόγω περιστάσεων ανεξάρτητων από τη βούληση του ενάγοντος.

62 Υπό το πρίσμα των απαιτήσεων που υπομνήσθηκαν στις σκέψεις 58 έως 60 της παρούσας απόφασης, πρέπει να εξεταστεί εάν, υπό τις συνθήκες αυτές, η προβλεπόμενη από το εθνικό δίκαιο διαδικασία είναι περίπλοκη και δαπανηρή άνευ λόγου και εάν θα μπορούσε να προσκρούει στις αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας, καθώς και στις απαιτήσεις που απορρέουν από τα άρθρα 17 και 47 του Χάρτη.

63 Πρώτον, από τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο προκύπτει ότι η απαίτηση προσεπίκλησης όλων των συνδημιουργών και/ή των διαδόχων τους έχει ως αποτέλεσμα να καθίσταται αδύνατη η δικαστική εξέταση των αξιώσεών τους, λαμβανομένης υπόψη της δυσκολίας προσδιορισμού και, κατά συνέπεια, προσεπίκλησης του συνόλου των διαδόχων των συνδικαιούχων των επίμαχων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει εάν, εν προκειμένω, η απαίτηση αυτή καθιστά την επίμαχη διαδικασία περίπλοκη και δαπανηρή άνευ λόγου.

64 Δεύτερον, αν και από τα στοιχεία της δικογραφίας που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο δεν προκύπτει ότι έχει παραβιαστεί η αρχή της ισοδυναμίας, υπενθυμίζεται, εντούτοις, ότι, όσον αφορά την αρχή της αποτελεσματικότητας, το δίκαιο της Ένωσης δεν συνεπάγεται υποχρέωση των κρατών μελών να καθιερώνουν άλλα μέσα ένδικης προστασίας από εκείνα που προβλέπει το εσωτερικό δίκαιο, εκτός και αν από την οικονομία της επίμαχης εθνικής έννομης τάξης προκύπτει ότι δεν υφίσταται κανένα μέσο ένδικης προστασίας το οποίο να καθιστά δυνατή, έστω και παρεμπιπτόντως, τη διασφάλιση του σεβασμού των δικαιωμάτων που οι πολίτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης ή εάν το μόνο μέσο πρόσβασης στη δικαιοσύνη είναι να αναγκαστούν οι πολίτες να παραβιάσουν τον νόμο (απόφαση της 17ης Νοεμβρίου 2022, Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, σκέψη 67 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

65 Επιπροσθέτως, πρέπει να επισημανθεί ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, κάθε περίπτωση στην οποία τίθεται το ζήτημα αν εθνική δικονομική διάταξη καθιστά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης πρέπει να εξετάζεται λαμβανομένης υπόψη της θέσης της διάταξης αυτής στην όλη διαδικασία ενώπιον των διαφόρων εθνικών οργάνων, της εξέλιξης της διαδικασίας και των ιδιαιτεροτήτων της (απόφαση της 17ης Νοεμβρίου 2022, Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, σκέψη 68 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

66 Ωστόσο, στην υπό κρίση περίπτωση, στην οποία ο προσδιορισμός και ο εντοπισμός των συνδημιουργών συλλογικού έργου προσκρούει σε σοβαρές και διαρκείς δυσχέρειες, η εξάρτηση του παραδεκτού της αγωγής που ασκούν συνδημιουργοί του οικείου έργου προκειμένου να προασπίσουν τα δικαιώματά τους από την προσεπίκληση του συνόλου των λοιπών συνδημιουργών του εν λόγω έργου μπορεί να καταστήσει υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που το δίκαιο της Ένωσης απονέμει στους συνδημιουργούς.

67 Τρίτον, πρέπει επίσης να εξεταστεί κατά πόσον μια τέτοια κατάσταση μπορεί να θίξει τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στα άρθρα 17 και 47 του Χάρτη, τα οποία αφορούν αντιστοίχως το δικαίωμα ιδιοκτησίας και το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής.

68 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 17, παράγραφος 1, του Χάρτη, «[κ]άθε πρόσωπο δικαιούται να είναι κύριος των νομίμως κτηθέντων αγαθών του, να τα χρησιμοποιεί, να τα διαθέτει και να τα κληροδοτεί. Κανείς δεν μπορεί να στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνον για λόγους δημόσιας ωφέλειας, στις περιπτώσεις και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο νόμο και έναντι δίκαιης και έγκαιρης αποζημίωσης για την απώλειά της. Η χρήση των αγαθών μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς από το νόμο, εφόσον αυτό είναι αναγκαίο προς το γενικό συμφέρον». Η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού ορίζει ότι η διανοητική ιδιοκτησία προστατεύεται (απόφαση της 9ης Φεβρουαρίου 2012, Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, σκέψη 68).

69 Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται ότι, όταν ένα αντικείμενο μπορεί να χαρακτηριστεί ως «έργο», κατά την έννοια της οδηγίας 2001/29, πρέπει, υπό την ιδιότητα αυτή, να απολαύει προστασίας βάσει του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, σύμφωνα με την οδηγία αυτή, η οποία, εξάλλου, δεν προβλέπει καμία προϋπόθεση ως προς τον αριθμό των συνδημιουργών ενός τέτοιου έργου.

70 Εξ αυτού συνάγεται ότι, όταν περισσότερα πρόσωπα κατέχουν από κοινού διανοητική ιδιοκτησία, όπως είναι το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, επί του ίδιου έργου, όλα τα πρόσωπα αυτά θεωρείται ότι έχουν αποκτήσει, δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, το δικαίωμα χρήσης της εν λόγω διανοητικής ιδιοκτησίας και προστατεύονται κατά τον ίδιο τρόπο.

71 Υπό τις συνθήκες αυτές, η αναγνώριση της ιδιότητας του δημιουργού κινηματογραφικού έργου, όπως εν προκειμένω, συνιστά επαρκή προϋπόθεση για την άσκηση του δικαιώματος ιδιοκτησίας, λαμβανομένων υπόψη των αρχών που υπομνήσθηκαν στη σκέψη 59 της παρούσας απόφασης.

72 Επιπλέον, υπενθυμίζεται ότι κάθε πρόσωπο του οποίου παραβιάστηκαν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης πρέπει να έχει δικαίωμα πραγματικής προσφυγής, όπως προβλέπει το άρθρο 47 του Χάρτη. Πράγματι, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι επίκληση του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής χωρεί βάσει και μόνον του άρθρου 47 του Χάρτη, χωρίς να απαιτείται η διευκρίνιση του περιεχομένου του άρθρου αυτού από άλλες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης ή από διατάξεις του εσωτερικού δικαίου των κρατών μελών, δεδομένου ότι η αναγνώριση του δικαιώματος αυτού, σε συγκεκριμένη

περίπτωση, προϋποθέτει, όπως προκύπτει από το άρθρο 47, πρώτο εδάφιο, του Χάρτη, ότι το πρόσωπο που το επικαλείται προβάλλει δικαιώματα ή ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 17ης Νοεμβρίου 2022, Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

73 Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το βασικό περιεχόμενο του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη, περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων στοιχείων, τη δυνατότητα πρόσβασης, από τον φορέα του δικαιώματος αυτού, σε αρμόδιο δικαστήριο προκειμένου να διασφαλιστεί ο σεβασμός των δικαιωμάτων τα οποία το δίκαιο της Ένωσης κατοχυρώνει υπέρ αυτού και να εξεταστούν, προς τούτο, όλα τα πραγματικά και νομικά ζητήματα σχετικά με τη διαφορά της οποίας έχει επιληφθεί [απόφαση της 17ης Νοεμβρίου 2022, Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, σκέψη 61 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

74 Βεβαίως, ένας περιορισμός όπως αυτός που απορρέει από τις διατάξεις του άρθρου L. 113-3 του κώδικα διανοητικής ιδιοκτησίας προστατεύει τα δικαιώματα των απόντων συνδικαιούχων, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να έχουν στη διάθεσή τους επαρκείς πληροφορίες ώστε να επιλέξουν εάν θα παραστούν στη διαδικασία, γεγονός που συμβάλλει, μεταξύ άλλων, στη διασφάλιση του σεβασμού του δικαιώματος ιδιοκτησίας των συνδικαιούχων, κατά την έννοια του άρθρου 17 του Χάρτη, και στην επίτευξη, ως προς αυτούς, του σκοπού που υπομνήσθηκε στη σκέψη 56 της παρούσας απόφασης.

75 Ωστόσο, φαίνεται ότι οι διατάξεις αυτές έχουν ως αποτέλεσμα, παρά τις προσπάθειες και την επιμέλεια που επέδειξαν οι ενάγοντες της κύριας δίκης προκειμένου να προσεπικαλέσουν το σύνολο των συνδικαιούχων του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, να καθίσταται αδύνατη η δικαστική εξέταση των αξιώσεών τους. Σε μια τέτοια περίπτωση, η υποχρέωση προσεπίκλησης του συνόλου των συνδικαιούχων, επί ποινή απαραδέκτου της οικείας αγωγής, φαίνεται να εμποδίζει τους εν λόγω ενάγοντες να ασκήσουν τα δικαιώματά τους. Η Γαλλική Κυβέρνηση παραδέχθηκε συναφώς ότι η υποχρέωση αυτή μπορεί να συνιστά, σε ορισμένες περιπτώσεις, παράλογη απαίτηση, ικανή να καταστήσει αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση από τους ενάγοντες της κύριας δίκης των δικαιωμάτων που απονέμει το δίκαιο της Ένωσης. Όπως επισήμανε, κατ' ουσίαν, ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 65 των προτάσεών του, το δικαίωμα των συνδικαιούχων να προασπίσουν τα δικαιώματά τους πνευματικής ιδιοκτησίας δεν μπορεί να υπόκειται σε δικονομικές απαιτήσεις των οποίων η τήρηση είναι αδύνατη ή πολύ δυσχερής, πράγμα που θα ισοδυναμούσε πρακτικά με ματαίωση του εν λόγω δικαιώματος και θα συνιστούσε, συνεπώς, προσβολή του θεμελιώδους δικαιώματος που κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη.

76 Επομένως, υπό την επιφύλαξη εξακρίβωσης από το αιτούν δικαστήριο, φαίνεται ότι η ερμηνεία και η εφαρμογή των δικονομικών απαιτήσεων που επιβάλλονται στους ενάγοντες της κύριας δίκης, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων περιστάσεων της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί το δικαστήριο αυτό, μπορούν να καταστήσουν την επίμαχη διαδικασία περίπλοκη και δαπανηρή άνευ λόγου, καθώς και να θίξουν τόσο την αρχή της αποτελεσματικότητας όσο και το άρθρο 47 του Χάρτη.

77 Εάν το αιτούν δικαστήριο διαπιστώσει ότι δεν είναι δυνατόν να ερμηνεύσει το εθνικό δίκαιο κατά τρόπο σύμφωνο προς το δίκαιο της Ένωσης, οφείλει να διασφαλίσει, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, την έννομη προστασία που απορρέει για τους πολίτες από το άρθρο 47 του Χάρτη και να εγγυηθεί την πλήρη αποτελεσματικότητά του, αφήνοντας εν ανάγκη

ανεφάρμοστες τις σχετικές εθνικές διατάξεις (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 2025, Wojewoda Mazowiecki, C-713/23, EU:C:2025:917, σκέψη 76 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

78 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, στα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/29, το άρθρο 3 της οδηγίας 2004/48 και το άρθρο 1 της οδηγίας 2006/116, σε συνδυασμό με τα άρθρα 17 και 47 του Χάρτη, έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία εξαρτά το παραδεκτό αγωγής λόγω προσβολής του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί συλλογικού έργου από την προσεπίκληση όλων των συνδικαιούχων του εν λόγω δικαιώματος, υπό την προϋπόθεση ότι η ερμηνεία και η εφαρμογή της συγκεκριμένης ρύθμισης δεν καθιστούν την προβλεπόμενη διαδικασία περίπλοκη και δαπανηρή άνευ λόγου και ότι η διαδικασία αυτή δεν καθιστά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση αγωγής μόνον από έναν ή ορισμένους από τους συνδημιουργούς. Ο εθνικός δικαστής οφείλει, εν πάση περιπτώσει, να διασφαλίζει τον σεβασμό του δικαιώματος αποτελεσματικής ένδικης προστασίας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη.

Επί των δικαστικών εξόδων

79 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας, το άρθρο 3 της οδηγίας 2004/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, και το άρθρο 1 της οδηγίας 2006/116/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, για τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενικών δικαιωμάτων, σε συνδυασμό με τα άρθρα 17 και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

έχουν την έννοια ότι:

δεν αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία εξαρτά το παραδεκτό αγωγής λόγω προσβολής του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί συλλογικού έργου από την προσεπίκληση όλων των συνδικαιούχων του εν λόγω δικαιώματος, υπό την προϋπόθεση ότι η ερμηνεία και η εφαρμογή της συγκεκριμένης ρύθμισης δεν καθιστούν την προβλεπόμενη διαδικασία περίπλοκη και δαπανηρή άνευ λόγου και ότι η διαδικασία αυτή δεν καθιστά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση αγωγής μόνον από έναν ή ορισμένους από τους συνδημιουργούς. Ο εθνικός δικαστής οφείλει, εν πάση περιπτώσει, να διασφαλίζει τον σεβασμό του δικαιώματος αποτελεσματικής ένδικης προστασίας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

(υπογραφές)